

Nyhetsbrev för

Läkare för Miljön

Nummer 3/2009

ORDFÖRANDES RADER

Förenklat Nyhetsbrev

Detta nummer av Nyhetsbrevet går i snålhetens tecken. Det är förståeligt om läsarna blir besvikna. I höstas bytte vi layoutare, och de två numren hon gjorde blev allt finare. Hon har ytterligare planer på att förbättra vår tidning.

Men föreningens ekonomi är inte stark. Det var för få som betalade medlemsavgiften 2008, och vi hade heller inget inkomstbringande seminarium. Nyhetsbrevet är en stor kostnad för oss. Samtidigt är det ett viktigt fönster utåt, och förslag om att gå över till elektroniska nyhetsbrev har röstats ner av våra medlemmar.

Vid årsmötet beslöt vi därför dels att kombinera Nyhetsbrevet med de medlemsutskick som tidigare gått ut någon gång per termin, dels att förenkla tidningen med färre antal sidor och enklare layout. Temanummer har vi däremot tänkt kosta på.

Detta är alltså redaktörens första försök som layoutare.

Hör gärna av er med era åsikter! Kanske är detta fel väg att gå? Kanske är det just paperstidningen vi bör satsa mer på?

Hemsidan

Hemsidan har alltmer utvecklats till en länksamling. Här kan man hitta artiklar på svenska och engelska, för skolungdom och forskare. Vi kommer under året att få göra om den men innehållet blir ungefär detsamma. Inom kort kommer hemsidan att byta adress till www.lakareformiljon.se.

Aktivitet i föreningen

Det är roligt att vara ordförande i LfM idag! Flera medlemmar har hört av sig och vill bli aktiva, och de står nu med på styrelsens sändlista. I Göteborg har vår styrelsemedlem Lena Sjödel träffat två medlemmar, och en tredje är på gång. Det vore väldigt roligt med en lokalgrupp i Göteborg!

Vi har också fått en ny aktiv medlem i styrelsen, Chris Lundberg. Hon har stor erfarenhet av aktivistarbete inom miljöområdet. Det kan låta främmande för många, men det finns många sätt att arbeta på, och vi behöver använda fler än vad vi gjort hittills.

För några veckor sedan deltog jag i årsmötet för International Society of Doctors for the Environment (ISDE). Rapport från mötet finns på annan plats. Styrelsen ska nu överväga om LfM åter ska engagera sig aktivt i ISDE. Att ISDE äntligen tagit upp läkemedelsfrågan känns som en stor framgång.

Sveriges Läkarförbund

Läkarförbundet har varit initiativtagare till miljöarbete inom WMA, World Medical Association. Det blev klimatfrågan man valde att i första hand ägna sig åt. Den 1 september ordnar WMA ett symposium i Köpenhamn med titeln "Climate change and health care". LfM har varit rådgivare till Läkarförbundet och också förmedlat kontakten med vår tidigare ordförande Elisabet Lindgren, forskare inom detta område. En representant från LfM kommer att ingå i Läkarförbundets delegation vid mötet. Att svenska läkare är aktiva är betydelsefullt inför Sveriges ordförandeskap i EU.

Svenska Läkaresällskapet

Vår ansökan om associerat medlemskap i Sällskapet har nu sänts ut till alla sektioner. I vår ansökan har vi angett att vår förening är av intresse för många sektioner. Vi kompletterar sektionen för arbets- och miljömedicin. Nu hoppas vi på ett positivt beslut vid fullmäktigemötet den 20 oktober!

Gör något aktivt – var passiv medlem!

Östersjön

I februari 2008 hade vi ett mycket intressant seminarium om Östersjön. Detta resulterade i ett temanummer av Nyhetsbrevet. Visserligen tycks situationen lättat något för torsken, men den är fortfarande mycket instabil. Torsken är nödvändigt för det ekologiska systemet i Östersjön. Vi planerar nu att uppvakta jordbruksministern med ett brev och temanumret.

Medlemsavgifterna och donationer

Det är medlemsavgifterna som ger föreningen resurser att vara aktiv. Vi saknar en del medlemsavgifter både för 2008 och 2009. Är du osäker på om du betalt den så ge oss gärna en donation av samma storlek! I rutan nedan finns medlemsavgifter och postgironummer.

En del av er som fick påminnelsebrev i maj hade redan betalt. Vi ber om ursäkt för bristande registrering, vilket kan bero på glömd avsändare, betalning via bankgiro mm. Det är bra om ni hör av er till lfm@dnsy.se och talar om när och hur ni betalade!

Ingrid Eckerman

ISDE - International Society of Doctors for the Environment

RAPPORT FRÅN ISDE

Av olika anledningar har LfM under ett antal år inte tagit aktiv del i ISDEs arbete (International Society of Doctors for the Environment). De senaste åren har vi endast varit observatörer i DB (Directing board, styrelsen). Det var därför med spänning jag reste till Genève för att delta i årsmötet, General assembly (GA), som äger rum vartannat år.

ISDE har åtminstone i teorin många medlemsorganisationer spridda över hela världen. De flesta finns dock i Europa, Latin- och Nordamerika. Från Sverige var vi aktiva i att ta fram nya stadgar vilka antogs 2003. Här stagades upp både val- och beslut-processerna, och rotation på ordförandeposten infördes, av samma slag som i andra internationella läkarorganisationer. Under några år fanns en VD,

läkare med ekonomutbildning, som också sökte finansiärer. De senaste åren har just detta varit problemet – att det inte finns någon administrativt ansvarig och inga pengar att avlöna en sådan. Det har märkts bl.a. på bristande protokoll från GA och DB.

Med detta i bagaget blev jag positivt överraskad. Jag kände flera av deltagarna från min tidigare aktiva period. Några har förmånen att göra detta arbete inom ramen för sin försörjning. Att då representera ISDE har utgjort en extra individuell merit, samtidigt som ISDE funnits representerat i diverse arbetsgrupper på WHO-nivå, i första hand när det gäller kemikalier. Andra deltagare gör arbete på fritiden. I vissa länder är den nationella föreningen den enda motsvarigheten till vår

miljömedicinska sektion i Läkaresällskapet.

Ett aktivt arbete har bedrivits inom kemikalieområdet, inklusive nanoteknologi. Fluroridiering av dricksvattnet, klimatförändringarna och trafiken stod också på agendan. Själv gjorde jag en presentation om läkemedel och miljö, och beslutet blev att ta upp även denna fråga – vilket har varit efterlängtat.

Att ISDE inte klarat den formella administration som vi är vana vid i Sverige och som åläggs organisationen enligt stadgarna är klart. Denna gång blev det en viss uppstramning då undertecknad åtog sig att skriva protokollet. I skrivande stund är det inte beslutat hur LfM:s deltagande i ISDE ska utformas.

Ingrid Eckerman

**NYHETSREVIJER FÖR
LÄKARE FÖR MILJÖN**
ISSN 1103-081X

Prenumerationsavgift 100 kr per år
Möjlighet till annonsering finns

Ansvarig utgivare
Karl-Henrik Robèrt, Det Naturliga Steget,
Sveavägen 98, 5tr, STOCKHOLM

Föreningens adress
LfM, Box 2277, 103 17 Stockholm
E-post lfm@dnsy.se
Pg 14 43 65-4. Org.nr. 80 24 00-2782

Redaktör och ordförande

Ingrid Eckerman,
Statsrådsvägen 11, 128 38 Skarpnäck
Tel 08-600 15 56
E-post ingrid@eckerman.nu

Medlemsavgift

Årsavgiften är 250 kr för fullbetalande medlem, 100 kr för studerande medlemmar och 400 kr för stödmedlemmar. Avgiften kan sättas in på postgiro 14 43 65-4. Glöm inte namn och adress även vid internetbetalning!

Hemsida

www.dnsy.se/lfm

Föreningen

LfM är en ideell opolitisk organisation, bildad 1991 med ca 300 medlemmar.

LfM ingår i DNSy (Det Naturliga Stegets yrkesnätverk) och är associerad till ISDE (International Society of Doctors for the Environment), HCWH (Health Care Without Harm) och Climate and Health Council.

Föreningen är öppen för läkare och övriga verksamma inom hälso- och sjukvården. Annan kan bli stödmedlem.

ET PAR SIGNALER OM BRÆNDERØG FRA DANSKE KILDER

Inden Connie Hedegaard flyttede sig fra det danske miljø- til klima- og energiministeriet, underskrev hun i 2006 Danmarks indberetning til Stockholm-konventionen. Denne indeholdt vedrørende nedbringelse af dioxinforurening et miskmask af en faglig indsigt og en dogmatisk realitetsfornægtelse. Indsigten bestod i, at brændeovne uden røgrænsning alene p.g.a. dioxinmission burde lukkes ned, da denne ofte overstiger grænseværdien for industriskorstene i ca. 100 m højde.

Realitetsfornægtelsen bestod i, at ministeriet omgjorde deres fagfolks forslag under henvisning til, at dette klimapolitisk var uønsket.

Enhver, der taler imod brændeovne uden røgrænsning må altså først afkræfte en påstand om, at disse skulle være en fordel for klimaet. Påstanden føres frem ved, at der ikke længere opgives det fysiske konstaterbare tal for CO₂-udslip fra brændeovnenes skorsten (102 g pr. GJ), men at denne nulstilles på forhånd. Dermed udstedes ligesom

på forventet efterbevilning et afladsbrev for den i forhold til fortrængte fossile brændsler forøgede aktuelle emission af CO₂. Talen om CO₂-neutralitet begrundes stereotyp med abstrakte ræsonnementer, der burde revideres i lyset af fakta. Som den sidste UNEP-årsrapport desuden gør gældende, virker sod (black carbon, som brændeovnene emitterer) strålefysisk direkte opvarmende, nogen steder lige så meget som CO₂.

Hvad værre er: I 2008 udsendte Miljøministeriet en længe ventet rapport vedr. "Health effects assessment of exposure to particles from wood smoke" (Environmental Project 1235), som glimrer ved sit fravær af lægefaglig ekspertise. Den havde åbenbart som opgave at skulle tale risiciene ned. Og det gjorde den så (1) ved at reducere vurderingen til et spørgsmål om partikler; (2) ved at anlægge ekstreme minimalvurderinger af risiciene. Det sidste skete gennem en modelberegning, hvor de skønnede total-emissioner af

partikler blev fordelt over hele Danmarks areal, for så at nedjustere de efter dosis-respons funktioner forventelige dødsfald og andre sundhedsproblemer ved hjælp af netop denne voldsomt reducerede gennemsnitsfaktor.

Der efterlyses derfor fagligt substansielle bidrag, der foruden partiklerne tager hensyn til PAH, som brændeovnene står for over 90% af, og dioxiner, som de står for 50% af i Danmark - og især deres synergi. Det er jo kendt, at dioxin påvirker enzymer der forstærker andre kræftfremkaldende stoffers virkning, se f.eks. Barry Commoner 1990 'Making peace with the planet'. Med henblik på sundhedspåvirkningen af disse toksiske blandinger bør der også tages højde for typiske individuelle forskelle af evnen til i tide at kunne detoxificere skadestofferne.

*Rolf Czeskleba-Dupont,
Ph.D, M.Sc.*

Roskilde Universitet nest@ruc.dk

ROHS-DIREKTIVET – EN BESVIKELSE

Det kom ett brev från Health and Environment Alliance (HEAL). Vi får vara glada över alla dessa aktivister som arbetar med kemikalier!

Some developments here in Brussels....

The EU 'RoHS' Directive bans the use of six chemicals (four heavy metals, two types of brominated flame retardants) in electric and electronic goods. Until now electric and electronic *medical* devices have been exempt.

This law has recently undergone a review within the European Commission. One of the purposes of the review was to decide whether medical devices should now be subject to the law, and another was

whether additional substances should be banned. As some of you may know, medical device manufacturers have long been anticipating that their exemption would come to an end.

The EU Commission has finally now put out its proposal for the revised law, and subsequently it will go through European Parliament and European Council 'co-decision' procedure, before a final revised law emerges. The action will start next year, but may be delayed due to preparations for the European Parliament elections in the first week of June, which could see the co-decision drag out over a longer period of time.

The proposal now has medical devices included in a staged fashion:

- Medical devices placed on the EU market can no longer have those 6 chemicals from 1 jan 2014;
- In vitro medical devices from 1 jan 2016;
- Active implantable medical devices are not included, the Commission will review the exclusion, with a view to propose inclusion, by 2020.
- Spare parts for repair or reuse of medical & in vitro devices put on the market before 2014 and 2016 are not subject to the chemicals ban.

No new substances have been added, but four have been identified for 'priority assessment' for possible future inclusion. For public interest groups working on toxics elimination the lack of additional substances in the proposal is a big disappointment.

MILJÖARBETET I STORSTADS- LANDSTINGEN JÄMFÖRT

Landstingsrevisorerna i Stockholms läns landsting (SLL) har låtit jämföra SLL med Västra Götalands regionen (VGR) och Region Skåne (RS) vad gäller miljöarbetet. Resultatet finns i en rapport.

Syftet med jämförelsen är att hitta skillnader och likheter, för att SLL, VGR och RS därigenom ska kunna lära av varandra. Studien visar att det finns stora fördelar med ett sådant samarbete. Av rapporten framgår att även om SLL, VGR och RS formulerar sina miljömål annorlunda arbetar man i princip med samma miljöfrågor.

Framgångsfaktorer för SLL har bland annat varit ett tydligt miljöprogram med utvecklingsdrivande mål, bra stöd från ledningen och ett väl utvecklat miljonätverk, användning av ekonomiska styrmedel samt koncernövergripande miljöredovisning sedan flera år.

Områden som SLL kan förbättra är analys av energianvändningen samt extern kommunikation av miljöarbetet.

NATIONELLA LUSTGAS- KONSORTIET FIRAR ETT ÅR

Nationella lustgaskonsortiet, som bildades för drygt ett år sedan, är en sammanslutning av landsting och regioner i Sverige som arbetar aktivt med lustgasfrågor.

Syftet med konsortiet är att gemensamt verka för minskade utsläpp av lustgas från verksamheter och leverantörer. En annan viktig aspekt är att visa att det är många som arbetar för att minska utsläppen av lustgas från vården och att det därför finns en marknad för tekniska lösningar inom området.

Under året har medlemmarna regelbundet utbytt kunskap och erfarenheter om lustgasfrågor, och hjälpts åt att bygga upp en gemensam rapportbank. Rapporter och annan information om lustgas finns att ta del av på konsortiets hemsida www.lustgaskonsortiet.se.

Ur Nyhetsbrev från SLL Miljö 20.2.2009

Climate and
Health Council

SKRIV PÅ FÖR MINSKADE KOLDIOXIDUTSLÄPP!

Många av LfM:s medlemmar och andra läkare har skrivit på uppropet från Climate and Health Council – men fler behövs! Målet är 10 000 underskrifter.

Gå in på www.climateandhealth.org och klicka på knappen "Sign our pledge".

KÖP EN LFM-TRÖJA!

Vi har tagit fram en snygg t-tröja i chokladbrunt, med vår vackra logga i vitt och grönt. Materialet är 70 % bambu och 30 % ekologisk bomull – en tunn, smidig och behaglig kvalitet. Du kan läsa mer på www.yogo.se.

Priset för tröjan är 290 kr inklusive porto. Sätt in beloppet på vårt postgiro 14 43 65-4. Glöm inte ditt namn!

Skicka sedan ett brev till lfm@dnsy.se med uppgift om storlek och leveransadress.

KONFERENS OM "ENVIRONMENTAL PATHOLOGIES"

Den 9-10 oktober inbjuds till konferens i Rouen, Normandie i Frankrike. Sambanden mellan miljö och hälsa belyses ur en rad olika aspekter. Arrangörerna är till stor del allmänläkare. En av talarna är vår medlem Åke Wennmalm, miljödirektör i Stockholms läns landsting, som är en av de drivande krafterna bakom Sveriges arbete med läkemedel och miljö. Hemsidan har adressen www.ecep2009.eu.